

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ HIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával

Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő. sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

Választások után.

Megtörténtek a képviselő-választások. A nép szabad elhatározásából kifolyólag, 413 képviselő megy az országházba, hogy törvényt hozzon azok számára, kiktől a törvényhozói szép hivatalt nyerte. A magyar törvényhozásnak egyik sarkalatos pontja az, hogy a nép által szabadon választott képviselők, a követek hozzák a törvényt, melyet aztán Ő Felsége a koronás király szentesít. Sem a király a képviselők nélkül, sem a képviselők a király nélkül törvényt nem hozhatnak. Így tehát, közvetve bár, maga a nép, az adófizető polgárság is beleszól a törvényhozásba.

Az ideai választásokról azt hirdették, hogy azok tiszta választások lesznek. Ez pedig azt jelentette volna, hogy a választó polgárok vélemény szabadságára semmi befolyást nem fognak gyakorolni, hanem mindenki szive kívánsága szerint szavazhat arra a jelöltre, a ki felől meggyőződött, hogy legjobb és legigazságosabb törvényt fog hozni. Így volt-e ez? Vagy a tiszta választás, a hol személyi, felekezeti párt-érdekek nem fordulnak elő, hanem legfőbb érdek, a hazai érdeke: csak egy szép álom, melyből a rideg valóra ébredünk fel? Az eredmény az, hogy a választásokból a szabadelvűpárt került ki győzedelmesen, a mi azt jelenti, hogy Magyarország ügyeit ezután is a 67-es alapon kormányozzák. A 67-es alapról pedig tudjuk, hogy az az Ausztriával való közös ügyes alap. Ám legyen, semmi szavunk ellene, habár lelkünk mélyén az önálló, független Magyarország eszméje él. Így is sok, üdvös törvényt lehet alkotni, különösen, ha a szabadelvűséget nem használják köpenyegnek, mely alatt szépen megférnek azok is, kik egyik

szemükkel szüntelen Bécsbe vagy Rómába kacsingatnak.

Minket a követ választások főleg egyházi szempontból érdekelnek. Azt nézzük, hogy vajjon a követ urak miképpen karolják fel református egyházunk ügyeit az országgyűlésen? Vajjon a protestáns egyházakra milyen idők következnek? Lesz-e békesség e hazában élő felekezetek között, hogy csendesesen hintegessük a valláserkölcsiség áldást osztó magvait, vagy pedig lángra gyulnak még jobban a vallásos villongások szikrái? Szomorú tapasztalataink vannak a multakból, midőn a protestáns ügyek nagyon mostoha sorsban részesültek az országgyűlésen. Sokszor felpanaszolták sérelmeinket, de nem hallgatták meg. Hogy más példát ne hozunk fel, a mult országgyűlés ideje alatt került szóba az «erdélyi püspöki cím» kérdése. És ime, 413 képviselő közül, csupán egy emelt szót és tiltakozott az ellen, hogy az erdélyi pápista püspököt «erdélyi püspök»-nek czimezzék. Pedig mindenki átlátja, hogy itt törvénytelenséget követtek el velünk, még se mert egyse szólani. Volt idő, midőn még a törvényeket is hiába hozták, mert azokat nem tartották meg. A protestánsok e hazának mostoha fiai voltak; őket senki sem védelmezte, senki sem segítette. Míg másfelől a pápista püspökök, szerzetes rendek nagy vagyont kaptak az uralkodóktól, a minék jövedelméből ma százazreket fordíthatnak arra, hogy az «eretnekséget» kiirtsák. Isten csudája, hogy még él a protestántizmus e hazában. Rajtunk igazán beteljesedett a közmondás: Segíts magadon, s az Isten is megsegít. A mivel birunk, lelki és testi kincseinket, igazán magunknak köszönhetjük. Mint a pelikán madár, mi is, saját husunkból és vérünkben tápláltuk magunkat.

Szomoru idők emlékeit újitják meg lelkünkben a lefolyt tiszta választások is. Miként régen, most is sok helyt nemzetiségi, máshelyt felekezeti kérdések voltak a döntők. Hogy mást ne említsünk, Nagyváradon éppen a pápista papok buktatták meg. Tisza Kálmánt a református főgondnokot. Pinczehelyen pedig a néppárti igaztások miatt hét választónak piros vére festette meg a magyar földet. A néppárt zászlóján pedig tudvalevőleg a római pápa neve áll. Szabadon választottunk, de az igazi szabadelvűség még se győzedelmeskedett mindenütt. Az igazi szabadelvűség az, melyet a protestántizmus hirdet. Ez egyenlő mértékkel mér e haza minden fiának és minden felekezett tagjának. Ennek mértéke a *hazaszeretet* és a *jogegyenlőség*. A hazaszeretetet méltán elvárjuk mindenkitől, ki a magyar hazának kenyerét eszi és vizét issza. Vizszontszolgálatképpen pedig követeljük a jogegyenlőséget minden honpolgár és minden felekezett számára.

Református egyházunk annyi hű és hazafias szolgálat után, még ma sem nyerte meg az állam részéről azt a támogatást, melyben pl. a kath. egyház részesül és a melyet méltán megérdemelne. Még nincs végrehajtva az 1848. évi XX. törvény-cikk, melynek 2. §-a a teljes jogegyenlőséget, 3. §-a pedig az egyházi és iskolai szükségeknek köz álladalmi fedezetét mondja ki. A jövő országgyűlés lefolyása alatt sérelmeink, jogos kívánalmaink újból napirendre fognak kerülni. Majd meglátjuk, hogy a követ urak miként váltják be ígéreteiket, melyeket a választás előtt tettek, hogy ügyünket pártolni fogják.

Mi pedig ápoljuk az igazi protestáns hitet, mely forrása a honszeretetnek és a jogegyenlőségnek.

Vajda Ferencz.

„A kolozsvári Vasárnap.”

(Válassz egy pápista támadásra.)

(Negyedik közlemény.)

2.) Krisztus valóságos jelenléte az oltári szentségben.

«Az oltári szentségben a Krisztus valóságos jelenlétét — írja Ágoston úr *szent János evangéliumában a 6 r. 51 v.—59-ig az ígéret igéri, sz. Máténál az ev. 26r. 26v., sz. Márknál az ev. 14r. 22v. is sz. Pál ap. 1. levelében a korinth. 11r. 24v-ben az oltáriszentség szerzésének szavai teszik kétségbevonhatatlanná.*»

Mielőtt az Ágoston ur által idézett verset tárgyalás alá venném, szükségesnek tartom röviden megemlíteni, hogy mit ért a pápista az oltári szentség és az oltári szentségben a Krisztus valóságos jelenléte alatt.

Az oltáriszentség a pápás egyház hét szentsége közül a «legméltóságosabb» s nem egyéb, mint a misemondó pap által a Jézus Krisztus testvé és vérévé átváltoztatott ostya. Az oltáriszentségben a «realis praesentia» alatt azt érti a pápás egyház, hogy a Jézus Krisztus az oltári szentségben s annak legkisebb részecskéjében is test és vér szerint, tehát valósággal jelen van, úgy, hogy mikor a hívek magukhoz veszik az ostyát, a Jézus Krisztust *elevenen* eszik, a ki testestől és vérestől az emberbe száll és azzal közli a maga bölcsességét, mértékletességét stb. úgy annyira, hogy a gyarló ember a «keresztény» életet Krisztus urától veszi, a mint az isteni életet maga Krisztus az ő menyeei Atyjától vette.

A pápás egyház oltári szentsége az, a mi

TÁRCEZA

Őszi ének.

Megint csak árva lett a rétünk,
Az erdők hallgatag megint
Megint csak nincs már mit keresnünk,
Kivel beszélünk idekint!

A vadvirágok összebujnak,
Mint a virrasztó emberek
Hűde szél orgonál az erdön,
Bús temetési éneket.

A pusztulás fájo jelének
Nem lenni már számát, szerint
A halál jár itt, a halál jár,
És menekülni kényszerít!

De hová, merre menekülnék?
Ha nem Hozzád, Uram, kihez?
A te örök tanácsod ellen
Föllebezés nincs senkihez!

Te hinted a nyárt be virággal,
Tied a tavaszunk, telünk
Oh fogadj oltalmadba minket,
S álld meg reménnyel a telünket,
Gondviselő jó Istenünk!!!

Szabolcska Mihály.

Október hatodikán.

A mult vasárnap volt az a szomorú nap, melyen gyászbaöltözött Magyarország képe. Az embereket a legsötétebb visszaemlékezések kísérték, s a magyar történelem legszörnyűbb lapjait forgatták. Olyan hangulat borult az országra, mint a hívő lelkekre nagypénteken. Gyász ünnepélyt tartottak sokfelé, nagy szomorán gyűlkeztünk össze, s hallgattuk a beszédeket; némelyik oly csüggeteg, lemondó, mint a beteg madár szárnya, másik dühtől tajtézkzik, s oly bántó, vérlázító a hangja. Az emberek pedig vagy egy vállvonítással odább állanak, vagy ökölbe szorított kézzel átkozódnak. Egyik sincs jól. Ha Izrael a babiloni vizek mellett nem sóhajtozik vissza Jordán mellé-kire, lelki ereje elszáll, s maga ott vész. A multba el kell járni a reménységnek lelkeért. Akaraterőnket a mult nagy példáin edzük meg, s tanulunk

nálunk az urvacsorá sákrámentuma, csakhogy egészen más értelemben. Mert hiszen mi úgy osztjuk ki, a mint a Jézus Krisztus szerezte. Kenyert és bort adunk a híveknek, míg a pápás egyház a XIII. században a néptől elvonta a bort, azt tartván, hogy kenyeret és bort venni csak papokat illet és a kenyér, illetve az ostya úgy is már átváltozván a Krisztus testévé, a test vér nélkül nem lehet és így a kenyér, illetve ostya színe alatt a Krisztus vére is vétetik. Továbbá a papnak nem tulajdonítunk a kenyér és bor átváltoztatásáa csodatevő erőt, mert a Krisztus teste és vére nem «a gyomornak étke», hanem a léleknek táplálója az örök életre. Végezetre elvetjük az urvacsorában Krisztus test és vér szerinti jelenlétét s e helyett hisszük és valljuk a Krisztusnak sákrámentumi jelenlétét és az ő vele való sákrámentumi egyesülésünket a Szent Léleknek általa; azaz: hisszük és valljuk, hogy természetes kenyér és bor adatván az igazán hívő keresztyénnek, ugyanakkor adatnak neki a Krisztus megtörtetett testével és kiontatott vérével szerzett lelki jók is.

Az első szentirási hely, melyre Ágoston ur az oltári szentségben a reális praesentia beigazolására hivatkozik: *János evang. VI. 51-59. versei.* «*Én vagyok amaz élő kenyér, ki mennyből leszállottam. Ha valaki eszik e kenyérből, él örökké: a kenyér pedig, melyet én adok, az én testem: melyet én adok e világ életéért* Tusakodnak vala azért a zsidók egyik a másik ellen, mondván: *Mi módon adhatja ez nekünk az ő testét, hogy azt együk? Monda azért nekik Jézus: Bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az ember fiának testét és nem is tudjátok az ő véré: nem leszen élet tibenetek. A ki eszi az én testemet és issza az én*

véremet, örökélete vagyon annak és én feltámasztom azt amaz utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. A ki eszi az én testemet és issza az én véremet, az én bennem lakozik és én is abban. Miképen elbocsátott engem amaz élő Atya és mint én is élek az Atya által, úgy a ki engemet eszen, él az is én általam. Ez ama kenyér, ki a menyországából jött alá: nem úgy, mint a ti Atyátok ettek mannát és meghaltak; a ki e kenyeret eszi, él mindörökké. Ezeket mondá a zsinagógában, mikor tanítana Kapernauban.»

Ezeket a szavakat Ágoston ur — «az ígéret ígéinek» nevezi. Ez az elnevezés helytelen. Ugyanis Jézus az idézett versekben egy szót sem szól az urvacsora felől, mert hiszen akkor, midőn ezeket mondotta, nem vala szerezve. Ha tehát a Jézus szavai nem az urvacsorára vonatkoztak, világos, hogy nem is érthette «az oltári szentségben a reális prezenciára.» Ilyesmit a pápás egyház csak a Jézus szavainak elferdítésével állithat. Hogy csakugyan így is jár el, kitűnik abból, hogy Jézus az idéztem verseket a körülötte összesereglett zsidókhoz intézte, a kik, miután öt kenyérral és két hallal megvendégeltettek általa, inkább a csodás mgelégítettés szempontjából, mint lelki szükségből követték őt. A mint Jézus mondja a 26-ik versben: «*Bizony, bizony mondom nektek: kerestek engem, nemhogy láttátok e jeleket, hanem, hogy ettetek a kenyerekből és jóllaktatok.*» Természetes dolog tehát, ha Jézus ilyen körülmények közt a testi eledélről a lelki eledélre irányozza figyelmüket, a melyet mennyei kenyérnek s az élet kegyerének nevez.

A pápás egyház a fentebb közölt versek közül az 55. és 56-ra fekteti a fősúlyt. «*Az én*

tőlük. De a régi idő keserves csapásai, óriási jogtalanságai ma már nem ejtenek kétségbe, s nem lázitanak arra, hogy átkozódjunk.

Jertek ide szomorú, emlékező magyarok, hadd mondok én el október 6-ának történetét, igazi jelentőségét és azt, miként kell nekünk megünnepelni ezt a nagy napot.

Az öregek még emlékeznek rá: A rege mindig fog beszélni róla. Ha kimondjuk nevét: *szabadságharcz*, felcsillan az öreg lelkében a legédesebb emlék, a gyermek szívében a legfényesebb álmom. Milyen idők, milyen harcok, milyen emberek! Más világ volt az! A napsugár sem úgy sütött, a levegő sem olyan volt, mint most. A szabadság édes borától részegek voltak az emberek.

Ugy-e milyen boldog az elfogott verébfióka, ha valamelyik jobb szívű gyerek szabadon bocsátja? Hátha az ember, egy nemzet, mely szabadságra van hivatva, teremtvé, mely nem tud élni a nélkül de eddig elnyomatva, elzárva, megbénítva kellett várnia a szabadulást, s addig csak az emlékek mezején tarlózhatott egy pár fonnyadt virágot: egyszerre szabad lesz. Hogyne volna százszor, ezerszer boldog!

De ezért meg is kellett küzdeni. Szabadság-

hoz harc után jut az ember. S e harcok a magyar nemzet legfényesebb napjait teremtettk meg. Nemsokára kivesznek élőtanui, csak a történelem és a rege beszél róluk.

Azonban Istennek úgy tetszett, hogy végre ne mi győzzünk. Talán kardunk, talán karunk, lehet hogy a szívünk is hibás volt. Vagy tán más szabadságot készített Isten számunkra, nem harc és vér által valót, hanem a léleknek szabadságát? Ne fürkésszük. A jövendő a mi véges elménkkel is megérteti Istennek bölcsességét.

Világosnál besötétlett Magyarország ege. A fegyver vállunkon keresztté változott. Nem Budafokára robogtunk most: vánszorogtunk az aradi Galgotha felé. Bizony sötét világ volt az. Csak a hóhérbárd cikázott, a puskacső villant és csak a bitófákról felszakadó sóhaj törte meg a csendet.

Az aradi vártömlöczben ül 13 halálra szánt. Magyarország disze, ékessége. Ott van Kiss Ernő, a leggalválerabb katona, Lázár Vilmos, a ki végig bizott az igaz ügy diadalában, s rongyos katonáit, babérral borítá, *Dessewffy* Arisztid a hősök virága, a honvéd huszárok lelke, *Schweidel* József a szelid lelkű, oroszlán bátorságu És még jó ezeknek. Kegyelmet nyertek: csak főbelövik őket. Aztán Nagy Sándor, a magyaros bravurok mes-

testem bizony étel és az én vérem bizony ital. A ki eszi az én testemet és issza az én véreimet, az én bennem lakozik és én is abban.» De, hogy Jézusnak ezeket a szavait nem kell betűszerinti értelemben venni, onnan is gondolhatta volna a pápás egyház, hogy a keleti népeknél ez a gondolat: *valamiben részesülni, az evés és ivás hasonlatosságában szokott kifejezteni E szerint a test és vér a Jézus halála; az ő testének evése és véreinek ivása az ő halálának lelki haszonra for-*

ditása. Vagy, mint a *Helvetica confessio* mondja: «Testének halálra való adattatásával és vérenek kiontásával, minden mi bűncinket megengedte és az örökkévaló halálból és az ördögnek hatalmából minket megváltott és immáron éltet minket az ő testével és itat az ő vérevel, melyek igaz hit által lelkiképen vétetvén, táplálnak minket az örök életre.» Meggyőzhette volna a pápás egyházat a betűszerinti magyarázat helytelen voltáról a tanítványok példája is, ha nem becsüli vala többre

Az első keresztyének isteni tisztelete.

tere, *Pöltenberg* ki német ünnepeltből lett magyar vértanuvá, *Aulich* az isaszegi győző s a hadügy vezetője, *Török Ignác*, ki Görgeinek, Klapkának is tanára volt, *Knézics*, a ráczmagyar hős, *gróf Leiningen*, a német fejedelmi sarj s magyar áldozat, *Lahner György* ki német szívvvel is magyarabbul szerette hazáját annyi ezernél, *Vécsey Károly* gróf, ki utolsó lett a bitófán, mert első volt a harcban, s végül mindannyi közt a legnagyobb: *Damjanics Fános!* Ezeket bitófán fojtották meg.

Szomorú, szomorú napok!

De tanuljunk belőlük. Örök igazság, hogy minden eszmének meg van a maga vérkeresztisége. Csak akkor ismeri fel mindenki, érti meg, akkor van ellenállhatatlan ereje, mikor az eszme képviselői meghaltak ideáljukért. Csak akkor tudjuk meg, mennyire szerettünk valakit, ha elvesztettük. Tehát az elválás növeli az értéket. A magyar is akkor tudta meg, mi a szabadság, mikor elvesztette. Az isteni bölcsességnek tetszett ez így. *Mig* ajkunkon van a szabadság mámorító ize, addig küzdünk, harczolunk utána.

Hátha az akkor kiküzdött szabadságot nem tudtuk volna megtartani? Ujat kell szerezni, kiltartó erős munkával, nemes lélekkel, Istenbe vetett hittel. Az a tizenhárom isteni eszköz volt, hogy nekünk egy örökös felkiáltó jel legyen:

Tovább! Küzdj! Eszmévé változott s itt sziveinkben él a 13 vértanu szelleme, mely a szabadságra való törekvést örök nagyszerűségben, eleven alakban példázza.

Ezért kell rájuk minél többször visszatekinteni, hogy a lehető legtisztábban, minden földi salaktól menten lássuk a szabadság eszményképeit. Az aradi bitók megannyi tilalomfa és utmutató, mely szól a lélekhez. Ne arra, ne a szolgaság ösvényén, hanem a szabadság útján járjatok! A jövő járatlan, jól fogott a mértföldmutató.

Ezért nem kell isten káromló dühöngésbe esni szemléletén, mert a történelem gyásza, fénye egyaránt csak javunkra van. S egy keserű csapásból többet okulunk, mint száz szelid intésből.

Ime a történelem martirjai így lesznek az eszmék megváltói, így készítik elő a politikai szabadságot. Tisztelni kell őket és ismerni kell őket.

A lelki szabadságot Jézus adta nekünk keresztthalálával. A politikai szabadságot a történelem martirjai vértanu halálukkal.

Nagy a mi mennyei Atyánk kegyelme, ki megvált minket testben, lélekben, halál után és itt az életben, az ő szent fia és szent lelke által.

Timótheus.

«a családokhoz tartozó tanítói hivatal isteni tekintélyét». Ugyanis mikor a tanítványok azt gondolták, hogy a Krisztus valóságos testét kell enni annak, a ki idvezülni akar, így czáfolja meg őket: *«A test magában semmit sem használ; a beszédek, melyeket én szólok, lélek és élet.»* (János ev. VI. 63.) Mintha mondaná: Nem kell az én beszédeimet úgy érteni, mintha valósággal enni kellene az én testemet és inni az én véreimet, mert a test magában semmit sem használ. Lelki eledel az, a miről én szólok. Ez pedig az én tanításom igéreteivel s vigasztalásaival együtt. Ezt kell hinni és követni s mintegy eledellel táplálni a lelket. Ha megemlítem még, hogy Jézus nem a maga tulajdon testét és vérét adta tanítványainak; hanem kenyéret és bort s a kenyérről, mint az ő *megtörtendő* testéről és a borról, mint az ő *kiosztandó* véréről szólott: azt hiszem, hogy világosan bebizonyítottam, hogy az oltári szentségben a reális prezencia nem a biblián alapszik. Mert hiszen ha a tanítványok *valóságos* testet ettek és *valóságos* vért ittak, akkor ez *más test és vér volt, mint a melyben Jézus velük együtt az asztalnál ült.* Már pedig Jézus a maga *akkori* testéről mondta, hogy az az ő teste, mert az törtétt meg és nem más.

Ezek szolgáljanak feleletül Ágoston urnak az «oltáriszentség szerzésének szavaira» is. (Máté ev. XXVI. 26, Márk. ev. XIV. 22. és I. Kor. XI. 24.) *)

Adár.

(Folytatása következik.)

Isten igéje.

Az első keresztyének isteni tisztelete.

(Képpel.)

Egy nap sem szüntek meg mind a templomban, mind házanként tanítani és hirdetni a Jézus Krisztust.
Apost. Csel. V. 42.

A mai világban élő ember szinte el sem tudja képzelni az első keresztyének erős hitét és meglankadást nem ismerő buzgóságát. Ha olvasuk, hogy mennyit szenvedtek, mennyi üldözést, megaláztatást, gyötrődést állottak ki a názáribeli Jézus nevéért: elesudálkozunk, hogy voltak képesek arra, mikor minket a legkisebb ostrom, vagy betegség is megingat hitünkben. Csak egy kicsiny mustár mag volt kezdetben a keresztyén vallás és ime, ma egy nagy, terebélyes fához hasonlít, melynek árnyékában milliók találnak nyugalmat. Egy kicsiny kovász, mely lassanként átjárta és erjedésbe hozta az emberiség nagy részének lelkületét, mig nem győzedelmeskedett a

*) E cikkhez különben ajánljuk olvasóinknak: legyenek szívesek elkeresni és újra elolvasni a «Vasárnap» 26 és 32 számaiban levő «Isten igéje»-ből azt a cikket, melynek címe: «*Elemeik kenyere.*» Szerk.

zsidó és pogány világ felett. Akkor ugyanis, ez a két ellensége volt a keresztyén vallásnak: a zsidóság és a pogányság. Mindkettő hatalmas ellenfél, s mégis, ama kicsiny sereg, mely kezdetben a Mester mellett, tizenkét tagból állott: annyira megsaporodott, hogy meggyőzte e világot. Ne gondoljuk azonban, hogy a küzdelem csatasíkon fegyverrel vívatott meg. Oh, nem, az első keresztyének nem igen fogtak fegyvert a keresztyén vallás érdekében. Nekik egy fegyverük volt, melylyel állandóan hadakoztak *az Isten igéje.* Ezt használták, ha üldözték, háborgatták és az ellenség lerakta fegyverét; ezzel védekeztek, ha gnyolták és a csufolók elnémultak; ezt hirdették házaikban, a zsinagógákban, prédikálták úton-útfélen. Mint az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv mondja, *egy nap sem szüntek meg, mind a templomban, mind házanként tanítani és hirdetni a Jézus Krisztust.*

Oh, igen, a Jézus Krisztus neve volt rájuk azzal a bűvös hatással, melytől szabadulni nem tudtak. Készek voltak tűzbe menni, meghalni, mert tudták, hogyha érette elvesztik itt életüket: megnyerik azt a menyben; ha vele együtt halnak meg: együtt is élnek. A Krisztusba vetett eme rendületlen hitet az első keresztyének az Isten igéjéből merítették. Mert, mint az apostol mondja a hit hallásból vagy, a hallás pedig Isten igéjéből. Képünk éppen azt a jelenetet ábrázolja, midőn az első keresztyének egy földalatti rejtékhelyen isteni tiszteletet tartanak. Csak gyengén világít a mécsnek elhaló lángja, de annál jobban világít a lelkekből kisugárzó, s az arczokon ülő, rendületlen hit a Jézus Krisztusban, a kit hirdet az előtte levő bibliából egyik presbiter.

Az Isten igéjének hirdetése mellett lényeges részét tette még az első keresztyének isteni tiszteletének az ének és az imádság. Végül pedig volt a szeretet vendégség, s később a helyett az uri szent vacsora. Lényegében tehát úgy folyt le, mint a mi református isteni tiszteletünk. Hatásában pedig sokkal mélyebb nyomokat hagyott maradandóbb volt, mint a mi isteni tiszteletünk. Ugyanis, ott mindenki *tényleges részt* vett az isteni tiszteletben: énekelt, imádkozott, s a szentírást olvasta és magyarázta. Mert érezte, hogy lelkének szomját nem olthatja el másként, csak úgy, ha maga közvetlenül merít az üdvösség forrásából; az isteni kegyelemnek drága ajándékait nem nyerheti másként csak úgy, ha annak adóját, magát a Jézus Krisztust zárja szívébe és állandóan magánál hordja.

Oh, mennyire más a mi isteni tiszteletünk! Nálunk a templomban szégyenlik imádkozni, énekelni; a biblia magyarázatot sokhelyt nem is ismerik, a prédikáció alatt pedig szűnyodnak, urvacsorával csak elvétve élnek, arról pedig hallani se lehet, hogy otthon valaki a családja körében imádkozzék. Így aztán ne csudálkozunk, ha az emberek olyan hamar elcsüggednek, reményt veszítenek, hitökben meginganak, ha az egyházi élet nem virágozik. Nekünk is, mint az első keresztyéneknek két nagy ellenségünk van. Egyik belőlről támad, lelkünket emészti meg, ez: a *bűn.* Másik

kivülről egyházunkat ostromolja, s így a tiszta kereszténységet is fenyegeti, ez: a *katholicizmus*. Fegyverünk pedig csak egy van: a *Jézus Krisztus*. Mint az első keresztények, cselekedjünk úgy mi is: egy nap se szünjünk meg mind a templomban, mind házukban tanítani és hirdetni mi is a Jézus Krisztust: akkor a győzelem bizonyos lesz.

Hazai krónika.

A választások eredménye. Lázás izgalom közepette folytak le a képviselő-választások, még ott is, a hol nem volt ellenjelölt. Sok volt ilyen hely is, mert a pártok bármennyire farkasszemet néznek egymással: abban még is megegyeznek, hogy a nevezetesebb embereknek nem állítanak ellenjelöltet. Így nem volt ellenjelöltje *Szell Kálmán*nak, *Kossuth* Ferencznek, *Ugron* Gábornak, mint pártvezéreknek, s még több kiváló képviselőnek. Némely helyt meg annyira biztos volt a jelölt győzelme, hogy oda nem is állítottak ellenjelöltet. Legérdekesebb volt az egész országban a nagyváradi választás Nagyváradot, több, mint 30 esztendeje *Tisza* Kálmán képviseli. E hosszú idő alatt a nagy államférfinak többször akadt ellene, de sohase tudta egyikse megbuktatni. Egy párszor ellenjelölt nélkül választották meg. Az idén a *Kossuth* párt állított vele szemben ellenjelöltet *Barabás Béla* személyében. A mire senki se volt elkészülve, megtörtént, a hihetetlen eset, hogy *Tisza* Kálmán megbukott. Bukásának története az, hogy Nagy-Váradon lakik *Schlauch* Lőrincz kath. püspök, ott van még egy csomó pápista pap, s ezek nem szívesen nézték, hogy nekik a református főgondnok legyen a képviselőjük. Így aztán szépen ellene szavaztak. *Tisza* Kálmánt tehát a pápisták buktatták meg. Ebből az is látható, hogy a katolikusok még a választásoknál is ellenünk működtek. A miniszterek közül *Plósz* Sándor igazságügyminiszter szintén elbukott. Ut is egy *Kossuth*párti buktatta el. Érdekesnek tartjuk felemlíteni a budapesti választások eredményét is. Budapest 9 követet küld a házba és a kilencz közül 4 zsidó képviselő. Továbbá az sem mindennapi dolog, hogy a derék székelyek Nyárad-Szeredában egy jó módu földmives gazdát, *Makkai* Zsigmondot választották meg képviselőnek. *Makkai* baczkamadarasi illetőségű, s így községére nem kis dicsőséget hozott. Az egyes pártok képviselőinek a száma így áll.

Megválasztottak:

1. Szabadelvűpártit	256
2. Kossuth-pártit	73
3. Néppártit (pápista párt.)	20
4. Ugron pártit	10
5. Párton kívülit	11
6. Nemzetiségit	6
7. Demokratát	1

Pótválasztás lesz több, mint 20 kerületben; felfüggesztették a választás négy helyen. Mint látszik, párt van elég, de valószínűleg még lesz több is, mert a szabadelvű-pártba különböző politikai nézetű férfiak jutottak be, a kik egy vagy

más czimen, aligha külön pártot nem fognak alapítani. A választások eredményének jelentőségével mai vezércikkünk foglalkozik.

Br. Wenkheim Béla szobra. Br. Wenkheim Béla Magyarország újabb alkotmányos életében igen szép nevet szerzett magának. Azok közé a magyar főurak közé tartozott, kik vagyonuknál, tudományuknál fogva a hazának kivántak szolgálatot tenni. Wenkheim Béla is tevékeny részt vett a forradalomban. Azután számkivetésbe ment, s onnat királyi kegyelem folytán hazakerülve, előbb békési főispán, majd belügyminiszter, később a király személye körüli miniszter lett, míg 1875-ben miniszterelnöknek nevezte ki a király. Különös érdemeket szerzett magának főként a *lőtenyésztés* körül, ő vetette meg hazánkban a lőtenyésztés alapját és sok tekintetben neki köszönhetjük, hogy a magyar lónak külföldön is hite van. A magyar kormány érdemei elismerésül, *Fadrusz* János magyar szobrással egy remek lovas szobrot készíttetett, melyet *Kis-Béren*, a m. kir. állami ménes-intézet kertjében állítottak fel. Leleplezése szept. 30-án történt meg szép ünnepély kíséretében.

As aradi tizenhárom vértanu. A magyar nemzet ez évben is kegyeletos ünnepélyt ült október hó 6-án. Ekkor mult ötvenkét esztendeje, hogy az osztrák uralom lefejeztette Aradon a 13 magyar tábornokot. Emlékezetnek okáért ide írjuk a 13 hős nevét: *Kiss* Ernő, *Lázár* Vilmos, *Desszoffy* Aristid, *Schwoidei* József, *Nagy* Sándor, *József*, *Aulich* Lajos, *Török* Ignác, *Kueszich* Károly, *Pölsenberg* Ernő, lovag, *Danjanich* János, gróf *Leiningen-Westerburg* Károly, *Lahner* György, gr. *Vécsey* Károly. Budapesten ugyancsak okt. 6-án fejezték le az első magyar felelős miniszterelnököt gróf *Batthyány* Lajost. Emlékezetök buzdítson hazaszeretettel!

Külföldi vendégek. Az elmúlt héten Budapesten gyűléseztek az egyes országok statisztikai hivatalának küldöttei. Az idegen vendégeket *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter fényesen megvendégelte.

Világkrónika.

A búrok szabadságharcza. Éppen két esztendeje, hogy a búr háború kiütött és még véget nem ért. Valóban, csuda számba megy ez a háború ma, midőn a hadi tudomány annyira előre haladt és a harc-eszközök olyan tökéletesek. Mindennek daczára az angol nagy haderő még sem tudott a maroknyi búr nemzeten győzedelmeskedni. *Kitchener* hadvezér újra kegyetlenkedni kezdett az elfogott búrokon, de ez sem ér semmit. Vagy győznek, vagy meghalnak mind: ez a jel-szavuk. Ujabbán ismét több csatát nyertek a búrok és a fokföldi lakosok is fegyvert fogtak az angolok ellen. Ez a legutolsó hír a háboruról.

Egy orosz herceg kalandja. *Nakadschitz* orosz herceget előbb Párizsban, utóbb Rómában feleségével együtt letartóztatták. A hercegről az a gyanu merült fel, hogy az anarchistákkal, nihilistákkal áll titkos összeköttetésben.

Vilmos császár haragsszik. Nem kicsi dolog az uralkodók haragja, mert abból még háború is szokott lenni. Most azonban aligha lesz egyéb a hatalmas német császár haragjából, mint a berlini főpolgármester nyugdíjazása. Ugyanis, a császár azt kívánta a polgármestertől, hogy rendeztesen egy teret, mire a polgármester azt felelte: nincs pénz. Bizony, pénzzel járják a búcsut még Berlinben is!

Czolgoszt, az amerikai köztársasági elnök gyilkosát okt. 28-án fogják kivégezni. A kivégzés villamos erővel megy, akár csak a menykőcsapás, a mi a legborzasztóbb, de a leggyorsabb halált okozza.

Leégett olasz város. Cosena olasz város a napokban porig leégett. A tűz egy puskaporos magazinban ütött ki egy éldobott szivarka végtől. Mennyi bajt is okozott a szivar, még se tanul a világ!

Egyházi élet.

A francia szerzetes rendek kitiltása.

Október 3-án lejárt a határidő, a mely alatt az egyházi szerzeteknek az állami jóváhagyást kérelmezniök kellett. A francia igazságügyminiszter az összes államügyészeknek megküldte az utasítást, amelyhez magukat tartaniok kell. Az utasítás szigoruan kimondja, hogy mindazon szerzetek, melyek az állami jóváhagyást még nem kérelmezték, a törvény büntető határozatai alá esnek és ellenük a kellő lépéseket haladéktalanul meg kell tenni. A szerzetek ingatlanaira vonatkozólag pedig a polgári és fegyelmi bíróság útján el kell járni. Mindazok a szerzetek, amelyek a jóváhagyást nem kérték, feloszlottaknak tekintendők és tagjaikra a büntetőtörvény idevonatkozó rendelkezései érvényesek. Minthogy pedig jóváhagyást nem nyert rendek nyilvános iskolákat nem vezethetnek, vagy azok vezetésével mást meg nem bízhatnak, az államügyészek kötelesek iskoláikat azonnal bezáratni. Ha pedig jóváhagyást nem nyert rend tagja nem a rend felügyelete alatt áll, hanem más iskolában tanít, akkor az illető szerzetes és az őt alkalmazó is megbüntetendő. Felhívja továbbá az ügyészeket az utasítás, hogy tévutra ne vezetessék magukat olyanok által, kik a törvény rendelkezéseit ki akarják játszani és ámbár feloszlott rendhez tartoznak, magukat világi papoknak adják ki. A birtokok lefoglalására és eladására egy liquidátor neveztetik ki és ennek kötelessége utánna járni annak is, hogy nem titkolt-e el a rend valami ingatlant Franciaországban 152 férfi és 1511 női szerzetesrend van. Szeptember 30-ig az állami jóváhagyásért 416 rend folyamodott. Mivel az 1663 rend közül jóváhagyott és engedélyezett szerzetesrend 910 volt, a nem engedélyezett rendek száma 753. Összesen a rendeknek 4292 rendházuk van és ezek közül 2010 a férfi, 2282 a női szerzetesrendekre esik. Az állami jóváhagyással bíró szerzetesrendek is tartottak fenn engedély nélkül intézeteket. Így 276 befogadott női szerzetesrend 10,970 és öt férfi szerzetesrend 1276 rendházat alapított —

engedély nélkül. Ezek a számok mutatják, hogy Franciaországot a harmadik köztársaság óta mennyire előzönlötték az apácák és a szerzetesek. A törvény értelmében az összes nem engedélyezett és így a törvény ellenére fennálló rendeknek kérniök kell a jóváhagyást; tehát a parlamentnek az el nem ismert, be nem fogadott rendek által alapított 4292 ház engedélyezésére 753, és az államtanácsnak a befogadott szerzetesrendek által alapított 12,246 rendház jóváhagyására 276 kérvényt kellene tárgyalnia.

«Bethlen kör.» A budapesti tudomány egyetem és a Ferencz József műegyetem protestáns ifjusága «Bethlen kört» akar alapítani. Ezen körnek az volna a célja, hogy az egyetemen tanuló protestáns ifjakat időnként összegyűjtse és lelkökben a protestáns öntudatos vallásosságot éberren tartsa. E célból október 3-án tartották meg az alakuló gyűlést, melyen bizottságot küldöttek ki az alapszabályok elkészítésére. Hát csak bátran előre, a «Bethlen» név alatt, mert szükség, hogy e név régi vallás erejét ismét életre keltsük. Ha ott Pesten, a katolicizmust jelképező kereszt alatt sorakoznak a pápista ifjak, gyűljenek táborba a protestáns ifjak is és küzdjenek: a haza szabadságáért és az evangélium diadaláért!

Egy szép adomány. Dr. Gorove László pusztas felső-varányi római katolikus vallású földbirtokos, szive nemes sugallatát követve, a rákóczy-i ev. ref. egyháznak templomépítésre 300, azaz háromszáz koronát adományozott.

Két esperes jubileuma. Sándor János mikeszei pap és id. Péter Károly szörcei pap, amaz a nagyenyedi egyházmegyének, ez az orbai egyházmegyének esperese, most töltötték be 40 éves papi szolgálatukat. Ezen alkalomból sokan üdvözölték a két derék papot. A «Vasárnap» is Isten áldását kéri életükre!

Az egyházkerületi közgyűlés. Az erdélyi ref. egyházkerület ez évi közgyűlését nov. 9-én kezdődőleg fogja megtartani Kolozsvár városában.

A legnépesebb ref. főiskola. Hazai ref. főiskoláink között egy sincs olyan népes, mint a debreczeni vén kollegium. Mutatja ezt az is, hogy a jelen iskolai esztendőre 1224 tanuló iratkozott be. Ebből *theologus* 86, jogász 223, gymnázista 76, tanító képezdész 148.

Egyházmegyei közgyűlés. A széki egyházmegye Somkerek Miklós esperes elnöke alatt szept. 18-án tartott közgyűlést. Az esperesi jelentés örömmel mondja a múlt évben házasság kötéseknel, áttéréseknel ref. egyházunknak vesztesége nem volt. Ez a körülmény nemcsak a papok büzgő működését, de magoknak az egyháztagoknak erős hitét is bizonyítja. E mellett elszomorító az a más körülmény, hogy az egyházmegyében mindjárt nem marad felekezeti iskola. Az egyházak szegénysége miatt, rendre mind átadják az államnak. Ezen a bajon másként nem lehet segíteni, csak úgy, ha végrehajtják az 1848. évi XX. törvényczikket. A széki egyházmegyei közgyűlésnek ez is egyik lényeges határozatát képezte. Kimondották ugyanis, hogy sürgetni fogják a fenti törvényczikk végrehajtását.

Orgona-avatás. Az erzsébetvárosi ref. egyház szept. hó 22-én tartotta meg orgona felavató szép ünnepélyét. Ez a missioi egyház örvendetesen gyarapodik és igen szép hivatást tölt be a szász és oláh tenger közepette. Isten segédelmével csak előre!

A vittembergi régi templomot, melynek ajtajára ezelőtt 384 esztendővel, Luther Márton kifüggesztette volt híres 95 tételét, csak most renoválták meg újból. Ezen alkalomból a német császárné egy gyönyörű szép bibliát ajándékozott a vittembergi templom számára.

Vegyes hírek.

Életmentő gyermek. Pakson Mészáros István 12 éves kis fiu hősiességet mutatott, mikor a Dunából egy kis leánykát. Ez az igazi felebaráti szeretet!

Egy üdvös rendelet. Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter rendeletet adott ki, melyben arra hívja fel a társaságokat, hogy az állásnélküli cselédek részére *ingyenes cselédközvetítő intézeteket* állítsanak fel. Ideje volt már ennek, Sok bajnak, sok erkölcsi romlásnak vesszük ez által elejét. A szegény cselédeket nem zsarolják a lelketlen közvetítők; s az édes anya karjai közül tisztán kikerült leányok nem esnek oly könnyen áldozatul a városi élet könnyelmű erkölcsének. Ajánljuk, hogy mielőtt életbe lép, ezeket keressék fel szolgálatra menő, vidéki hit-sorsosaink. Innen aztán, ha helyet kaptak, nézzenek el némelykor a ref. templom felé is, mert csak így lesz jó eredménye a szolgálatnak!

Munkás számitások. Magyarországon a munkás embernek alig van valami múltató, szórakozó helyisége, a hol munkája után, egy pár csendes órát eltöltsön. Ennek hiányában mit csinál? Megy oda, a hol mindig kap szórakozást. Ez a hely pedig a kocsoma. Oh, a kocsoma mennyi embernek ette már meg keserves keresményét, mennyi viruló élet fűladt a pálinkás üvegbe! *Krupp*, a híres ágyúöntő munkás telepén színházat épített, melyben munkaszünetkor előadásokat tartanak. A jó példát csakhamar egy másik gyáros is követte. Mi még ettől nagyon messze állunk, hogy munkás népünk a kocsma helyett színházba menjen. Éppen azért, létesítsünk minden községben olvasó egyleteket, könyvtárakat; szabad időinket foglaljuk el hasznos olvasmányokkal. E tekintetben, a téli idő alatt, a «Vasárnap» is jó szolgálatot tesz.

A tüdő-doktorok kimutatták, hogy nincs olyan veszedelmes betegség, mint a tüdővész vagy a hogy közönségesen hívják: száraz betegség. Ezelőtt pár nappal a doktorok nagy gyűlést tartottak, a melyen a tüdővész ellen való védekezés is szóba került. Egy nagyon híres német doktor Koch Róbert azt ajánlotta, hogy a tüdővész betegek számára külön kórházakat kell építeni, hol az ilyen betegek gondos kezelés és szakszerű gyógyítás alatt lennének, másfelől még

a baj terjedésének is gátat vetne az intézkedés, mert a betegekről nem ragadhatna a rettenetes betegség az egészségesekre.

A «*Vasárnapi Ujság*» egyike azon képes lapoknak, melyek megérdemlik a pártolást. Nemcsak szép képjeivel gyönyörködteti az olvasót, hanem ezen kívül hasznos olvasmányokat is hoz a legelső íróktól. Szerkesztője Nagy Miklós, szintén református ember. A ki teheti, fizessen elő a «Vasárnapi Ujságra». Ára egy évre 16 korona. Megjelenik Budapesten, a Franklin Társulat nyomdájában.

Kurucz brigád. A budapesti egyetemi ifjuság körében érdekes mozgalom indult meg Magyar diák életet akarnak teremteni még pedig régi nemzeti szellemben: kurucz brigádokat alkotnak, magyar ruhát viselnek, zászlójukra «*Hitért szabadságért*» jelszavakat irnak. Szép dolog, csak-hogy ne felejtsek sem a budapesti, sem más iskolák ifjusága, hogy hajdan az *evangéliumi* hitért és a magyar nemzet szabadságáért küzdöttek a kuruczok. Rosszul állana tehát, ha most, ama jelszavak alatt, a pápista hitért kezdenének küzdeni.

A gyümölcs gyógyító hatása. A szőlő, különösen a kék, nagyon tápláló és vértisztító, ezt követi jó hatás tekintetében a reggel éhgyomorra evett, nem túlerett őszi barack. Naponkint reggel éhgyomorra együnk egy narancsot, mely hosszabb használat után kigyógyít az étvágytalanságból. Főtt alma a gyermekeknek jó. A paradicsom leve kitünő a bél- és májbajoknál. A görögdiénye lázas állapotban és vesebajban. A citrom leve egy csésze forró kávéban pompás szer fejfájás ellen. Czukorba főtt földi szeder jó csillapítószer köhögés ellen. Görvélykór ellen nagyon dicsérik a kökényből főtt és hidegen ivott teát.

Turógyár a Székelyföldön. Székely-Udvarhelyről értesülünk, hogy Szilley Tamás állattenyésztési felügyelő Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter megbízásából most utazza be a sóvidéki havasi községeket, hogy turógyárnak alkalmas területet szemeljen ki. A létesítés módozatainak megbeszélése végett Udvarhelymegye gazdasági egyesülete legközelebb értekezletet tart.

Szíves kérelem.

Lapunk azon előfizetőit, kik csak október 1-ig fizették ki a lap árát, kérjük, hogy az év hátralévő részére, december 31-ig járó 1 (egy) korona díjat beküldeni szíveskedjenek.

Kérjük azokat a hátralékosokat is, kik az eddig letelt időre vagy annak egy részére sem fizettek, hogy hátralékukat beküldeni legyenek szívesek.

A kiadóhivatal.